

Motion till riksdagen 2005/06:Bo333

av **Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp)**

Vissa bostadspolitiska frågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att främja långsiktiga hänsyn i planering, byggande och förvaltning av bostäder och bostadsområden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kooperativ hyresrätt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att främja underhåll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om bostaden och kretsloppet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av mer flexibelt bostadsbestånd och bättre belysning av sambandet mellan bostaden och åldrandet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om bostäder och jämställdhet.

Bostadssektorn – ett viktigt och komplicerat område

Bostadspolitiken ingår i ett komplext samspel med en rad andra politikområden, t.ex:

- miljö
- energi
- transporter
- socialpolitiken
- konsumentpolitiken
- integration
- regional utveckling
- arbetsmarknaden
- skattepolitiken
- den ekonomiska politiken i stort.

Fel! Okänt namn på

En annan komplicerande faktor är livscykelperspektivet. Ett vanligt fenomen är att när familjen är yngre är inkomsterna relativt låga och den framtida inkomstutvecklingen mycket osäker, samtidigt som behoven växer när barnen kommer. När barnen har flyttat hemifrån har familjen ofta både större inkomster och mindre behov av bostadsytor. Senare i livet kommer ytterligare förändringar. Detta kan både skapa ett finansieringsproblem och öka kraven på rörlighet på bostadsmarknaden (se mer om detta nedan).

Konsekvenserna och problemen kan också se mycket olika ut mellan stad och land och i olika delar av landet. Därtill kommer önskemål om rättvisa mellan olika regioner, boendeformer och generationer.

Detta gör boendet till ett sammansatt område med stora förutsättningar för svår lösta målkonflikter. Trots att det är en mycket viktig post i hushållens budget, en viktig uppgift för kommunerna och en viktig sektor på nationell nivå är inte bostadspolitiken uppmärksam i förhållande till dess vikt. Den diskussion som ändå finns utgår allt för ofta från sektorsintressen, regionala förhållanden eller privata bostadserfarenheter i stället för ett helhetsperspektiv.

Denna motion tar endast upp vissa delar av bostadspolitiken. Miljöpartiet utvecklar sin syn på andra aspekter i andra sammanhang.

Bostadspolitiskt systemskifte

Under de senaste 15 åren har det skett något av ett systemskifte i bostadspolitiken. Förenklat uttryckt handlar det om att inflytandet för stat och kommun har minskat, medan inflytandet för marknaden och särskilt de fyra största bolagen har ökat. Subventionerna har minskats radikalt, beskattningen har ökat i jämförbar utsträckning, och kommunernas instrument planering, markanvisning och kvalitetskontroll har försvagats. Det finns flera orsaker till systemskiftet, bland annat den utarmning av den offentliga ekonomin som följde efter börs- och fastighetskraschen i början av 1990-talet och den övertro till marknaden som paradoxalt nog överlevde kraschen. Systemskiftet har inte varit entydigt negativt. Men det är ett bidragande orsak till nedgången i bostadsbyggandet, höga priser, påvra stadsmiljöer och dålig kvalitet.

Från att tidigare har varit snarast övergödd med statliga subventioner har bostadssektorn omvandlats till något av en mjölkossa för staten. Statens nettokostnader för bostadssektorn vid slutet av 1980-talet har uppskattats till 25–35 miljarder kronor. 1999 uppgick statens nettointäkter från sektorn till över 30 miljarder.

Kommunernas möjligheter att styra bostadsbyggande försvagas av att många av de lämpliga byggrätterna nu ägs av byggbolagen. Dessa kan därmed ha fått för mycket makt över vad som byggs och när.

Kommunernas kontrollfunktion har slopats och ansvaret har till stor del flyttats över till byggföretagen.

Kommunernas planresurser har i stor utsträckning avvecklats och ersatts av bolagens konsulter.

Fel! Okänt namn på

Sammantaget har detta ökat bolagens makt över byggandet. Därtill kommer att byggande är en mycket koncentrerad bransch, dominerad av ett fåtal stora bolag som i sin tur också kan vara vertikalt integrerade, dvs. ha starka band till andra led i byggprocessen till exempel byggmaterialbranschen.

Boverket har skilt på tre olika sorters byggherrar: de som bygger för att bruka byggnaden själva; de som bygger för att förvalta (t.ex. hyra ut lägenheter); och de som bygger för att sälja vidare. Det är den sistnämnda gruppen som dominerar bostadsbyggandet. Denna utveckling bidrar till åtminstone fem problem:

- Spekulationsproduktion av bostadsrätter för välbärgade kunder överbetonas.
- Det byggs för lite hyresrätter och kooperativa hyresrätter.
- Byggare frestas i ökande utsträckning till slarv och dålig kvalitet, vilket dels främjas av tidspress dels underlättas av korta garantitider och byggande för försäljning till mindre starka beställare som bostadsrättsföreningar.
- Det finns en överbetoning på att minska kortsiktiga byggkostnader även där detta leder till högre långsiktiga driftskostnader. Detta är särskilt bekymmersamt när det gäller energianvändning.
- Det byggs fortfarande områden med brister i balansen mellan bostäder, kommersiell service, offentlig service och tillgång till rekreations- och andra grönområden.

Dessa problem är alltför omfattande inom bygg- och bostadssektorn i dag. Det bostadspolitiska systemskiftet är självfallet inte den enda anledningen till problemen. Politiska beslutsfattare bidrar på andra sätt, t.ex. genom att ta mycket betalt för tomter och skynda på processen i olika led för att kunna visa handlingskraft inför väljarna.

Flera förslag till förbättringar har lämnats i olika sammanhang. Miljöpartiet vill lyfta fram tre.

Det behövs starka beställare utan ekonomiska bindningar eller andra lojaliteter till utföraren. Därmed kan beställaren bättre ställa lämpliga och tydliga krav.

Det behövs tillräckligt med tid för en kvalificerad projektering och byggande. Tidspress främjar fusk och gör det svårare att dra lärdomar av erfarenheterna.

Det behövs en bättre koppling mellan byggande och förvaltning. Projektering och byggande bör i större utsträckning ses som förberedelser till långsiktigt brukande och förvaltning.

Regeringen bör mot denna bakgrund se över vad som kan göras samt återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att stärka långsiktiga hänsyn i planering, byggande och förvaltning av bostäder och bostadsområden. Några exempel är att stärka kommunernas ställning i planeringsprocessen och att stärka småföretagande förvaltarbyggherrars ställning inom bostadsbyggandet. Eftersom en återuppbyggnad av den kompetens som raserats i kommunerna sedan början av 1990-talet knappast är realistisk för många kommuner inom en överskådlig framtid kan andra samverkans- och arbetsformer behöva utvecklas.

Fel! Okänt namn på

Bostaden som investeringsobjekt, social rättighet och konsumtionsvara

Bostaden kan ses som en konsumtionsvara, men en konsumtionsvara med mycket speciella egenskaper. Till skillnad från de allra flesta konsumtionsvaror förväntas bostadens livslängd normalt överstiga ägarens. Få andra konsumtionsformer är samtidigt investeringar förenade med möjligheter till värdestegring, intäkter som saknar samband med någon prestation, eller spekulationsvinster. Därtill kan den enas boende påverka den andras boendemiljö (se nedan, avsnittet om boende och regionalpolitik).

Boendet är en ur social synpunkt särskilt viktig del av konsumtionen. Boende lyfts fram som en social rättighet både i FN-deklarationen (artikel 25) och i regeringsformen 1 kap. 2 § första stycket. Riksdagen har fastställt ett bostadspolitiskt mål om att ”alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar” (2002/03:BoU1).

Konflikt om vem som ska få del av värdestegringar eller spekulationsvinster, och vilka konsekvenser detta ska få för bostadskonsumtionen, är en framträdande del av den bostadspolitiska debatten. Den sociala aspekten och investeringsaspekten kan ibland förstärka, ibland motverka varandra.

Samtidigt påverkas andras bostadskonsumtionsmöjligheter av tidigare ägares eller brukares beslut. Ur samhällets perspektiv är det viktigt att bostadsbeståndet underhålls på ett adekvat sätt. Detta kan vara problematiskt särskilt på orter med en stor andel bostadsrätter med åldrande befolkning. Sådana föreningar kan vara obenägna att göra investeringar i underhåll som kan medföra högre månadsavgifter, särskilt om inte tillräckligt med pengar fyllts på i underhållsfonderna under åren. Nuvarande skatteregler kan också missgynna bra underhåll på ett olyckligt sätt, då underhåll beskattas som investeringar. Det kan vara befogat att skapa en möjlighet för bostadsföretag att avsätta en del av vinsten eller överskottet till investeringskonton för att kunna finansiera underhåll med medel som man inte behövt skatta för. Detta bör regeringen lämpligen överväga i samband med beredningen av förslagen från Bostadsfinansieringsutredningen.

Kooperativ hyresrätt – en boendeform med potential

Som nämnts ovan är bostadssektorn ett komplicerat område som berör en mångfald av olika intressen. Det behövs också en mångfald av olika lösningar. Det finns starka organisationer som lyfter fram intressen för hyresgäster, bostadsrättsägare och egnahemsägare. En boendeform som inte uppmärksamats tillräckligt mycket är den kooperativa hyresrätten.

Kooperativa hyresrätter är särskilt attraktiva för att de förenar bostadsrättens sociala och självförvaltande fördelar, samtidigt som de fördelningspoli-

tiska nackdelarna av spekulationsvinsterna undviks. Intresset för denna upplåtelseform stärks av oro för å ena sidan politiskt motiverad utförsäljning av allmännyttan (såsom skedde under förra mandatperioden i Stockholms innerstad) och å andra sidan oro för stigande hyror till följd av marknadsanpassning. I en undersökning gjord av Institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet (november 2004), har svenska folket fått ta ställning till vilken upplåtelseform man skulle föredra om man fick välja fritt. Drygt 50 procent föredrar den kooperativa hyresrättens båda modeller. Bland hyresgästerna är det drygt 60 procent som föredrar den kooperativa hyresrätten i någon form. Även boende i bostadsrätt vill hellre bo med kooperativ hyresrätt, om de fick välja (enligt uppgift på www.kooperativhyresratt.se).

I april 2002 trädde den nya lagen om kooperativ hyresrätt i kraft, något som Miljöpartiet länge verkat för. Enligt uppgift finns nu planer eller projekt för ny- eller ombildning av mer än 2 200 kooperativa hyresrätter.

Detta gäller trots att kooperativa hyresrätter är en relativt ovanlig och okänd boendeform. Det bör dock göras mer för att främja utvecklingen av kooperativa hyresrätter. Med tanke på att denna boendeform har klara fördelar samtidigt som den är rätt okänd bör staten bidra till att särskilt rådgivning samt organiserad spridning av kunskap och information om kooperativa hyresrätter ordnas. För att stimulera en regional spridning bör pilotprojekt övervägas, särskilt i strategiska orter med stor genomströmning (vilket ökar spridningseffekten) som högskoleorter.

Den kooperativa hyresrätten har varit föremål för både utredning (SOU 2003:44) och förslag i en rapport från Boverket. Miljöpartiet stöder flera av Boverkets förslag. Det bör också riksdagen göra.

Den obligatoriska upplåtelseinsatsen som behövs för en normallägenhet bör inte överstiga 100 000 kronor, som är den övre gränsen för ett blancolån som en vanlig löntagare kan behöva för insatsen. Därutöver bör man kunna frivilligt betala en större upplåtelseinsats, mot en lägre årshyra.

Upplåtelseinsatsen kan också komma från försäljningen av en bostadsrätt eller småhus. För att undvika negativ särbehandling i förhållande till andra upplåtelseformer bör säljaren i så fall kunna göra ett uppskovsavdrag enligt 47 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) vid flytt till en kooperativ hyresrätt. Vidare bör lagfartskostnaden för kooperativ hyresrätt inte vara större än för bostadsrätt.

Om ett allmännyttigt bostadsföretag ska säljas bör kooperativ hyresrätt gynnas som upplåtelseform. Det innebär bl.a. att hyresgästerna i god tid bör få ordentlig information om den mindre kända upplåtelseformen kooperativ hyresrätt och att en kooperativ hyresrättsförening som godkänts som allmännyttig bör kunna göra en intresseanmälan även om de aktuella hyresgästerna ännu inte är medlemmar. Också finansiella lättnader bör utvecklas. Ett skäl till detta är att underlätta för flera grupper att välja denna upplåtelseform. Ett annat skäl är att något motverka den attraktion som möjligheten till spekulationsvinst kan ha för bostadsrättsformen på expansiva orter. Det kan därför vara motiverat med en statlig bostadsbyggnadssubvention (t.ex. förvärvsräntebidrag). En statlig kreditgaranti, som lämnas upp till 100 procent av köpeskillingen (marknadsvärdet) under en period av högst fem år, skulle

Fel! Okänt namn på

också underlätta för flera hushåll att välja kooperativ hyresrätt. Självfallet bör dock de boendes åsikter vara avgörande vid slutlig val av upplåtelseform.

Kommunernas krympande aktivitet och kapacitet för planering, projektering och byggande tenderar att gynna stora aktörer som bygger för att sälja. Kommunerna har också mindre förutsättningar att stödja kooperativa hyresrättsföreningar som vill bygga ett hus. Staten kan behöva hitta sätt att stärka kooperativa hyresgästföreningar, antingen direkt eller indirekt via stöd till kommunerna. Utanför de tre storstadsområdena kan produktionskostnaderna överstiga marknadsvärdet, vilket ökar behovet av toppfinansiering. För att upplåtelseinsatserna inte ska bli för höga kan finansieringen i sådana fall behöva stärkas genom t.ex. högre kreditgarantier eller en speciell bostads-subvention som omfattar också toppfinansieringen.

En modell för kooperativ hyresrätt går ut på att föreningen blockhyr lägenheter från ett bostadsföretag och vidarehyr lägenheterna till medlemmarna i föreningen. Denna upplåtelseform är i dag missgynnad skattemässigt jämfört med andra upplåtelseformer. En förändring av schablonbeskattningsreglerna i inkomstskattelagen behövs för att likställa formerna.

Regeringen bör utreda dessa frågor vidare och vid behov ta fram förslag enligt ovanstående, för att kunna behandlas i samband med kommande budgetar.

Bostaden och kretsloppet

För att uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle måste kretsloppen slutas bättre. Byggande och bostäder är i detta sammanhang viktiga på flera sätt, t.ex. de boendes avfallshantering, byggande och rivning av bostaden och näringsämnen i avloppet.

Den diffusa spridningen av icke-förnybara ämnen och kemikalier i biosfären måste minska. Det innebär bl.a. att nytutvinning av icke-förnybara ämnen behöver reduceras. Avfallshantering spelar en viktig roll för detta, dels för att säkra att mer material går till återanvändning eller återvinning, dels för att säkra att det övriga omhändertas på ett acceptabelt sätt. Annorlunda uttryckt bör vi minska avfallsmängden och hantera avfallet i enlighet med EU:s avfallshierarki. Konsumenterna ska på ett enkelt sätt kunna ta ansvar för att sortera sitt avfall. Fastighetsnära källsortering måste förbättras främst i tätorterna. Det bör aldrig vara långt från bostaden till återvinningsställe. På vissa håll, särskilt äldre tätbebyggda områden, fungerar avfallshanteringen otillfredsställande ur konsumentsynpunkt bl.a. på grund av tvister mellan fastighetsägare och materialbolagen om vem som ska ansvara för lokalkostnaden för fastighetsnära avfallsstationer. Båda parter har ett ansvar för att systemet ska fungera. Kommunala bolag skulle lättare kunna ta sin del av ansvaret om kommunerna ställde "samhällsnyttokrav", i stället för avkastningskrav i mer snäv ekonomisk mening, på sina fastighetsbolag. Detta skulle för övrigt också vara till fördel ur flera andra synpunkter, t.ex. tillgänglighet. Varuproducen-

terna måste via materialbolagen bli bättre på att ta sitt ansvar för att sortering och omhändertagande sköts på ett tillfredsställande sätt.

Det är viktigt att näringsämnen ska kunna återföras till åkermarken. Dagens system som blandar avlopp från bostäder, industrier m.m. försvårar detta. Miljöbelastningen av utsläppen från våra reningsverk måste minskas. Miljöstörande ämnen som tungmetaller och kemikalier måste skiljas från näringsämnen som fosfater och kväve. För att klara detta behöver avloppsnätet förbättras och industri-, dagvatten- och hushållsavlopp separeras vid källan. Dessutom bör möjlighet till urinseparering underlättas, särskilt vid ny- och ombyggnation. En sådan utveckling kan behöva statlig stimulans i form av stöd till pilotprojekt, utveckling av lösningar, och spridning av kunskap och erfarenheter.

En rivningsplan visar på vilket sätt byggnader kan monteras ner så att så mycket som möjligt av byggnadsmaterialet kan återvändas och att farliga ämnen kan omhändertas på ett adekvat sätt. Kan inte det senare uppnås får andra ämnen användas. Framtagning av en rivningsplan i samband med ny- och ombyggnation kan således påverka materialval på ett fördelaktigt sätt och undvika framtida problem. Rivningsplaner bör därför upprättas för alla byggnader och vara obligatoriska i samband med ny- och ombyggnation som får statligt stöd.

Boendet och åldrandet

Det finns särskilda problem kring boendet och åldrandet. Det berör människor direkt, ofta i ett utsatt skede av livet, och kan väcka starka känslor. Det finns också kopplingar till regionalpolitik, se nedan. Motstridiga krav framförs, men eftersom det rör känsliga frågor talar man gärna förbi varandra.

Ibland framförs till exempel krav på ökad rörlighet på bostadsmarknaden. I klartext betyder det att äldre människor med utflugna barn ska flytta till mindre bostäder. Nidbilden är ”gamla tanten som bor kvar i sin fyra” i en hyresrätt i det attraktiva bostadsområdet. Ofta används detta som exempel på behovet av ekonomiska incitament, med andra ord marknadshyror så att kvinnan ska flytta till en billigare lägenhet och bereda plats för någon som kan betala mer.

I andra sammanhang hävdas ”rätten att bo kvar”. Också då används gärna exemplet en äldre kvinna, nu en som tvingas flytta från huset på grund av höga taxeringsvärden när maken har dött. Mer sällan används sådana fall som exempel på hur ekonomiska incitament kan bidra till större rörlighet på bostadsmarknaden.

Dessa två fall är utslag av samma grundproblem. Ett av dessa problem är att hushållets utrymmesbehov ändras med tiden, allteftersom familjeförhållandena ändras. Samtidigt är bostadens lokalisering viktig för individens sociala nätverk och ibland även identitet. Ofta blir förändringar svårare ju äldre personen blir. Paradoxalt kan det sociala eller existentiella behovet av att stanna i en bostad öka, samtidigt som behoven av bostadens ytor minskar.

Fel! Okänt namn på

Ett annat av dessa problem är att i vissa områden kan individers beslut på bostadsmarknaden få oönskade konsekvenser för andra människor. Det kan vara genom att större bostäder saknas, genom att det saknas bostäder i attraktiva områden eller genom att vissa stadskärnor eller stadsdelar upplevs som "döda" t.ex. i turistorter under lågsäsong.

Problemen kring boendet och åldrandet kan förväntas bli viktigare i takt med demografiska förändringar i samhället. Det behövs därför en översyn av utvecklingstendenser och problem, stödformer och styrmedel kring boendet ur ett äldreperspektiv.

En lösning är att bygga in mer flexibilitet i själva bostaden. I flerfamiljshus skulle man kunna bygga rum, som kan "byta lägenhet" allt eftersom familjeförhållandet och utrymmesbehoven ändras. I villor kan det handla om att bygga så att det går lätt att knoppa av en del eller bygga om till två bostäder. Eftersom detta långsiktiga intresse kan fördyra byggandet och komma i konflikt med det kortsiktiga intresset av att hålla nere byggkostnader kan det behövas offentligt stöd till detta. Konkreta praktiska och finansiella lösningar bör tas fram.

En annan lösning är att bygga in mer flexibilitet i bostadsområdet, det vill säga en blandning av olika boendeformer och storlekar på bostäder. På så sätt behöver inte sociala band slitas upp när bostadsbehoven ändras, och en rörlighet mellan olika bostadsstorlekar underlättas.

Samtidigt finns äldre som vill flytta från sin bostad, men inte kan för att kommunen har brist på lämpliga äldreboenden och kanske ställer för höga krav på dem som ska in där. I extremfall kan detta innebära att ett för stort socialt ansvar läggs på bostadsföretagen. Detta är ett exempel på det komplexa samspelet mellan bostadsfrågor och andra politikområden.

Samspelet mellan åldrande och boende behöver belysas bättre. Sätter man problemkomplexet boendet och åldrandet i fokus kommer flera lösningar att genereras.

Boende och jämställdhet

Exemplen från boende och åldrande gäller kvinnor. Eftersom kvinnor har längre medellivslängd än män (och eftersom kvinnan ofta är den yngre i en parrelation) tenderar kvinnor oftare att vara ensamstående äldre. På motsvarande sätt som problem och lösningar kan bli synligare när fokus sätts på boende och åldrande finns anledning att se på boendet ur ett genusperspektiv.

Föräldrar med delad vårdnad av barnen har ofta svårt att finna bostäder i närheten av varandra, vilket medför långa restider mellan dagis, skola och hemmet. Kommunerna står således inför en ny typ av problem när separerade föräldrar som värnar om ett jämställt föräldraskap regelbundet vill träffa sina barn, vilket i praktiken kan innebära att de bor nära varandra.

Ett särskilt problem rör våldsutsatta kvinnor och barn. I dag tvingas våldsutsatta kvinnor och barn ofta bo kvar i samma kommun som den man som misshandlat dem. Det kan medföra problem för barn som måste kunna trans-

portera sig till skola och fritidsaktiviteter. Kommunerna måste ta ett större ansvar för att hjälpa till att få boende i andra kommuner. Här kan staten också ha en roll för att främja sådant samarbete.

I den rådande arbetsfördelningen mellan könen i hemmet är det i högre utsträckning kvinnor som svarar för hemarbetet, t.ex. diskning, matlagning, tvätt och städning. Det är också kvinnor som i högre utsträckning både på "fritiden" och i yrkeslivet svarar för vård och omsorg av barn, äldre och personer med funktionshinder. Detta torde ha bidragit till att planeringen av hem och bostadsområden är eftersatt ur dessa perspektiv. Därtill är bostaden och bostadsområdena vardagsnära och kan därmed upplevas som banala och mindre viktiga. Denna tendens förstärks och förvärras ytterligare av det systemskifte i bostadspolitikerna, med den minskande påverkan från kommunerna och den ökande påverkan från bolagen och marknaden, som beskrivits ovan.

Således är arbetet som görs hemma mindre synligt och/eller anses mindre viktigt än det arbete som bedrivs inom förvärvsarbetslivet. Ett mycket konkret exempel på detta är ergonomin i samband med städning. Trots att det har gått 20 år sedan forskning visade hur toaletter kan utformas för att underlätta städning är toaletter i nybyggda bostadshus fortfarande utformade på ett sätt som försvårar städning (golvfäst) medan toaletter i offentliga lokaler i högre utsträckning är utformade för att underlätta städning (väggfäst).

I det lilla syns det stora. Bostäder och bostadsområden, men även arbetsplatser och offentliga lokaler byggs fortfarande med alltför små hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionshinder. För lite hänsyn tas till kvinnors krav på trygghet vid utformning av trafikapparaten (t.ex. tunnlar), grönska kring bostadsområden, utomhusbelysning, stängda trapphus och så vidare. För lite hänsyn tas till personer som inte har tillgång till bil, eller som är hemma till vardags. För många bostadsområden saknar tillgång till arbete och kollektivtrafik, till kommersiell service och offentlig service, till kultur och natur, inom rimligt gång- eller cykelavstånd från bostaden.

Det skulle underlätta för alla, och underlätta förändring av arbetsfördelning mellan könen, om de aktiviteter och hänsyn som i större utsträckning berör kvinnor skulle beaktas mer vid planering av bostäder och bostadsområden.

Boende och regionalpolitik

Ett stort antal orter i Sverige har bostadsbrist. Detta gäller i första hand de tre storstadsområdena och expansiva högskoleorter. Det finns särskilda problem i innerstaden i vårt lands vackra huvudstad. Trycket är enormt högt. Det är ett problem som Stockholm delar med många andra huvudstäder; i andra länder är problemen ofta ännu värre. Någon enkel lösning finns inte.

Samtidigt har andra orter problem med minskande befolkning, med allt vad det innebär. Även på sådana orter kan det dock finnas brist på lämpliga bostäder för människor som vill bo där. En anledning är att utflyttade eller deras efterkommande kan behålla bostäder av känslomässiga skäl eller som

Fel! Okänt namn på

fritidsboende. I vissa turistorter tillkommer människor som köper permanentboende som fritidshus, kanske med tanke på en senare pensionering.

Överhuvudtaget kan ökande inkomster ge mer köpstarka hushåll möjlighet till dubbelboende som kan få konsekvenser för andras boendeförutsättningar. Det gäller både landsortsbon som skaffar en övernattningslägenhet i staden och stadsbon som använder permanenthus som fritidsboende på turistorten.

Koncentrationen av befolkningsökningen till vissa orter och regioner med bostadsbrist som resultat är delvis en utveckling som individer önskar, en strukturell utveckling med både ekonomiska och kulturella drivkrafter. Men många upplever den också som en neutral eller rentav negativ utveckling. Man skulle gärna bo någon annanstans om det fanns försörjnings- eller utbildningsmöjligheter.

En konsekvens är att staten bör vara återhållsam med att lokalisera nya verksamheter eller att expandera befintliga verksamheter i Stockholmsområdet. Den nu pågående utflyttningen av myndigheter för att ersätta arbetstillfällena från försvarsnedläggningar påminner om problemen när verksamheter flyttas. God framförhållning betyder mycket. Särskilt frågan om platser för högre utbildning är viktig. Utbildningsplatser med nationellt intresse kan öka trycket på Stockholm i onödan, på bekostnad av övriga landet. Samtidigt betyder Södertörns högskola mycket för invånare i södra Storstockholms invandrartäta områden. Befolkningskonsekvensanalyser av sådana satsningar kan ge ett underlag för ur regionalsynpunkt bättre statliga lokaliseringsbeslut.

Stockholm den 5 oktober 2005

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

Barbro Feltzing (mp)

Mona Jönsson (mp)